

Tekst 3

Stiekem ben ik een docent

(1) Soms vraag ik me af waarom ik in de krant schrijf. Uit ijdelheid? Natuurlijk, dat ook. Mensen herkennen mij en complimenteren mij met mijn
5 columns, dat is leuk. Maar vaak gaat dat zo: 'Uw laatste column vond ik weer uitstekend. Waar ging die ook alweer over? Eh – dat ben ik even kwijt, maar ik vond hem wel goed.' Ik
10 vind dat niet erg. Mensen lezen de krant niet om er onmisbare informatie uit te halen. De dingen die u echt moet weten, hoort u van uw naasten ('het dak lekt'), van uw collega's
15 ('Jansen gaat failliet') of van internet ('Schiphol is dicht'). Kranten, radio en televisie leveren vooral entertainment, *nice to know*¹⁾, maar zelden *need to know*.²⁾
20 (2) Bij stukjes over voeding zou je denken dat de lezers eruit willen leren hoe ze gezonder kunnen eten. Maar daar zitten mensen niet op te wachten; ze hebben al vaak genoeg
25 gehoord wat gezond is. Wat ze van de media willen, is verstrooiing. Ze willen schokkend nieuws ('Brood is slecht'), ze willen bevestiging ('Wijn is goed') en ze willen schuldigen zien
30 ('ADHD komt door E-nummers³⁾'). Journalisten moeten daaraan tegemoet komen, anders worden ze werkloos. Maar journalisten willen meer zijn dan entertainer: ze willen bedrog
35 ontmaskeren en laten zien hoe het

echt zit. Dat is een spagaat, maar nogal wat journalisten weten die spagaat om te zetten in een mooi ballet waarin ze datgene wat ze willen zeggen toch weten over te brengen.

(3) Mijn kijk op journalisten is door drie fases gegaan. De eerste was de naïeve, waarin ik vond dat de media mensen moesten onderwijzen. De
45 tweede was een cynische fase: de media leveren alleen maar vermaak en geven niet om de feiten. De derde fase is er een van respect.

(4) Niet dat er geen slechte journalisten zijn; die zijn er, net als slechte loodgieters, chirurgen en bankiers. Sommige journalisten zijn bevooroordeeld of lui, ze schrijven maar wat op en ze leggen mensen woorden in de
55 mond. Ik ben in prestigieuze televisieprogramma's geweest waarvan de redactie vond dat ze zelf wel wisten wat gezond was. Ze hadden de teksten al uitgeschreven en zochten
60 alleen nog een professor zoals ik om die uit te spreken.

(5) Kranten moeten telkens weer met nieuws komen. Ze publiceren zonder grondige controle persberichten over
65 de nieuwste ontdekkingen bij muizen, nieuwe geneeswijzen voor vetzucht, en ander twijfelachtig wetenschapsnieuws. Veel journalisten willen echt weten hoe het zit; ze zoeken dat uit
70 en schrijven het op in een pakkend

verhaal met een tiende van het aantal woorden van de gemiddelde wetenschappelijke publicatie. Ook sommige radio-interviewers hebben
75 die gave. Midden in een live-uitzending schuiven ze er een schijnbaar onnozel vraagje tussen waarmee ze de zaak op scherp zetten en ik
gedwongen word te kiezen: is het 'ja'
80 of 'nee'?

(6) Goede journalisten zijn beter in staat om de essentie eruit te pikken en die duidelijk op te schrijven dan de meeste wetenschappers. De aller-
85 beste wetenschappers schrijven levendig, helder en eenduidig, maar 99% van de wetenschappelijke publicaties bestaat uit een stroom van vage, lange woorden met heel
90 veel slagen om de arm. 'Het zou zus kunnen zijn, maar eventueel kan het ook zo zijn, meer onderzoek is nodig'. Die vaagheid en die woordenbrij dienen soms om te verhullen dat
95 de auteurs niets opmerkelijks gevonden hebben. Maar ook als ze wel iets hebben gevonden, staan ze vaak onvoldoende boven de stof om conclusies te durven trekken en moeilijke
100 keuzes te maken. Ze volgen dus het voorbeeld van al die andere collega's die in tienduizend moeilijke woorden niets zeggen.

(7) Dat het allemaal in het Engels moet, maakt het ook niet gemakkelijker. Vandaar dat ik bij proefschriften eerst de populaire Nederlandse samenvatting voor leken lees. Vaak blijkt pas wat de auteur zelf vindt van

110 haar onderzoeksresultaten als ze zich niet meer kan verbergen achter jargon, maar gewonemensenwoorden moet gebruiken.

(8) Goede journalisten volgen zonder
115 het te weten de aan Einstein toegeschreven uitspraak: *Everything should be made as simple as possible, but not simpler.*⁴⁾ Dat is de kern van de wetenschap: niet-essentiële verschillen weglaten zodat de
120 essentiële overeenkomsten overblijven en in natuurwetten kunnen worden vastgelegd. Voor die opgave sta ik in mijn wetenschappelijke werk,
125 maar nog meer in interviews en columns. Dan word ik echt gedwongen te beslissen wat er weg kan en wat niet. Leg maar eens in twintig seconden uit of olijfolie gezond is en
130 waarom. Uitputtend, maar als ik de formulering heb gevonden, is mijn eigen begrip verdiept.

(9) Mijn columns moeten leuk zijn om te lezen, maar net als een goede
135 journalist wil ik meer dan u vermaken. Ik wil u iets laten zien, iets uitleggen, iets leren. En tijdens die moeizame pogingen om dat voor u op te schrijven, groeit mijn eigen
140 inzicht. Zo leer ik zelf nog het meest van mijn stukjes. Ik schrijf dus in de krant om mezelf te dwingen een onderwerp te doordenken, als sport dus en een beetje uit ijdelheid. Maar
145 stiekem hoop ik toch dat u er iets van leert.

naar: Martijn B. Katan
uit: NRC Handelsblad, 21 februari 2015

noot 1 *nice to know*: leuk om te weten

noot 2 *need to know*: noodzakelijk om te weten

noot 3 E-nummers: door de Europese Unie goedgekeurde hulpstoffen om de eigenschappen van levensmiddelen, zoals kleur, geur of smaak, te veranderen

noot 4 *Everything should be made as simple as possible, but not simpler.*

Vertaling: Alles moet zo eenvoudig mogelijk worden gemaakt, maar niet eenvoudiger.

Tekst 3 Stiekem ben ik een docent

- In alinea 2 van tekst 3 is sprake van een spagaat waarin de journalist zit.
- 3p **33** Leg de essentie van deze figuurlijke spagaat uit.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

- “(…) maar nogal wat journalisten weten die spagaat om te zetten in een mooi ballet” (regels 36-38)
- 2p **34** Wat is er, gelet op tekst 3, nodig om de ‘spagaat’ om te zetten in ‘een mooi ballet’?

- In tekst 3 worden de kwaliteiten van de journalistiek langs de meetlat gelegd.
- 4p **35** Noem uit alinea 4 en 5 zeven verschillende adviezen voor de journalist. Nummer je antwoorden.

- In alinea 6 en 7 van tekst 3 worden twee verklaringen gegeven waarom veel wetenschappers niet levendig, helder en eenduidig schrijven.
- 2p **36** Vat deze verklaringen samen.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 35 woorden.

- In alinea 8 van tekst 3 wordt gesproken over de opgave waarvoor een wetenschapsjournalist gesteld wordt. Die opgave wordt ‘uitputtend’ genoemd.
- 1p **37** Wat zorgt er volgens tekst 3 met name voor dat die opgave uitputtend is?
- A de eis om zaken beknopt op te schrijven
 - B de snelheid waarmee geantwoord moet worden
 - C het gebrek aan begrip bij geïnterviewden
 - D het streven naar maximale verdieping

- “Ik vind dat niet erg” (regels 9-10)
- 1p **38** In welke alinea van tekst 3 wordt dit weersproken?
- A in alinea 6
 - B in alinea 7
 - C in alinea 8
 - D in alinea 9

- In tekst 2 komt een aantal groepen aan bod die op een of andere manier belang hebben bij het al dan niet invoeren van een basisinkomen.
- 3p **30** Geef voor elk van de onderstaande groepen aan of het basisinkomen, gelet op tekst 2, voordelig of nadelig voor hen uitpakt en geef het hoofdargument daarbij weer.
- Gebruik voor het hoofdargument een of meer volledige zinnen. Neem voor je antwoord onderstaand schema over en vul het verder in.

Groep	Voordelig / Nadelig	Hoofdargument(en)
AOW'ers		a)
Bijstandsgerechtigden		b) c)
De overheid		d) e)

- “Het voorstel tot een basisinkomen gaat bovendien voorbij aan het principe van wederkerigheid in solidariteit.” (regels 99-102)
- 2p **31** Leg uit wat genoemde wederkerigheid in solidariteit inhoudt. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.
- Aan tekst 2 ontbreekt een conclusie.
- 4p **32** Noem op basis van alinea 1 tot en met 9 de zes inhoudelijke elementen die beslist in een conclusie zouden moeten staan. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 60 woorden.

- 3p **39** Geef een samenvatting van alinea 5 van tekst 3.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

In tekst 3 zijn meerdere tegengestelde belangen tussen groepen aanwijsbaar.

- 1p **40** In welke alinea komen de tegengestelde belangen van kranten versus individuele journalisten aan de orde?
- A** in alinea 2
 - B** in alinea 4
 - C** in alinea 5
 - D** in alinea 6